Veelgestelde vragen over de aanpak van windenergie op en rondom de Veluwe

Waarom zijn er geen windturbines op de Veluwe en 1 km daaromheen toegestaan?
De Veluwe is een Natura-2000 gebied. Vanuit Europa hebben we specifiek de taak om de Wespendief in stand te houden. Met name in de broedperiode in juli en augustus, is er een risico dat de Wespendief in aanvaring komt met de rotorbladen van windturbines. Op basis van de Wet Natuurbescherming en ecologisch onderzoek zijn windturbines op de Veluwe en 1 km daaromheen niet realistisch.

Gaat het alleen om de Wespendief of ook om andere vogels?
In Europa hebben we specifiek de taak om de Wespendief in stand te houden. Met name in de broedperiode in juli en augustus, is er een risico dat de Wespendief in aanvaring komt met de rotorbladen van windturbines binnen de zone van 1-8 km rondom de Veluwe. Deze roofvogel moet in die periode tot ver buiten de Veluwe op zoek naar voedsel omdat er te weinig voedsel is op de Veluwe zelf of omdat de natuur van de Veluwe slecht is. Het leefgebied van andere broedvogelsoorten in het Natura 2000-gebied op de Veluwe is kleiner dan dat van de Wespendief. Ze vliegen minder ver uit om bijvoorbeeld eten te zoeken. Deze soorten lopen daardoor minder risico op aanvaring met turbines buiten het Natura 2000-gebied dan de Wespendief.

Wat zijn de beperkingen voor nieuwe windturbines in de zone van 1 tot 8 km rondom de Veluwe?
In het scenario dat we uitwerken is het uitgangspunt dat binnen de zone van 1-8 km een beperkt aantal nieuwe windturbines mogelijk is. Voor deze windturbines geldt dat ze in de broedperiode (juli en augustus) van de Wespendief stil moeten staan, totdat er andere technisch bewezen en wetenschappelijk onderbouwde maatregelen bekend zijn.

Wat zijn de beperkingen voor bestaande en vergunde windturbines in de zone van 1 tot 8 km rondom de Veluwe?
De optelsom van mogelijke aanvaringen van de Wespendief met bestaande en vergunde windturbines kan betekenen dat windturbines stil moeten staan, totdat er andere technisch bewezen en wetenschappelijk onderbouwde maatregelen bekend zijn.

Waarom 1-8 km?
De Wespendief moet in de broedperiode tot ver buiten de Veluwe op zoek naar voedsel omdat er te weinig voedsel is op de Veluwe zelf. Vanaf 8 km en verder zijn de aanvaringsrisico's verwaarloosbaar klein.

Zijn er andere maatregelen dan stilstand mogelijk?
Er zijn andere maatregelen mogelijk zoals het zwart verven van één wiek of het toepassen van een cameradetectiesysteem in combinatie met kortstondige stilstand. Voor deze maatregelen geldt dat ze, voor de specifieke casus van de Wespendief rond de Veluwe, nog bewezen en wetenschappelijk onderbouwd moeten worden.

provincie Gelderland

Wat houdt de maatregel 'zwarte wiek' in?
Het zwart verven van één rotorblad heeft op het Noorse eiland Smøla tot een reductie in het aantal aanvaringen met Zeearenden geleid (May et al. 2020). Het is niet bekend in hoeverre deze maatregel effectief is in andere landschappen en bij andere soorten. Dat wordt onderzocht in een driejarig experiment in Windpark Eemshaven door Bureau Waardenburg en Altenburg & Wymenga. De onderzoeksresultaten worden eind 2024 verwacht.

Wat houdt de maatregel 'cameradetectie' in?
Een bestaat een cameradetectiesysteem dat langsvliegende vogels herkent en op die momenten de turbines tijdelijk stilzet. Dit systeem is nog niet zover doorontwikkeld dat het een Wespendief van andere soorten kan onderscheiden. Deze techniek is daarom nog niet bewezen en wetenschappelijk onderbouwd.

Waarom geen veldtellingen om te weten waar de Wespendief wel en niet voorkomt?
Omdat de plaats waar de Wespendief voedsel kan vinden varieert, is het leefgebied van de Wespendief onvoorspelbaar. Hierdoor kunnen veldtellingen onvoldoende zekerheid geven over het voorkomen van de Wespendief.

Hebben windparken recht op een vergoeding voor de stilstand?
We kijken naar stilstand voor nieuwe windparken en naar stilstand voor bestaande windparken. Nieuwe windparken hebben geen recht op een vergoeding voor de tijd dat ze stil staan. Bestaande windparken zouden aanspraak kunnen maken op een vergoeding. In hun vergunning is geen stilstandvoorziening voor de Wespendief opgenomen. In het scenario dat we uitwerken wordt de stilstandvergoeding voor bestaande parken gefinancierd door de nieuwe windparken.

Welke nieuwe windparken kunnen er nu nog gerealiseerd worden? Waarom deze?
Er zijn acht bestaande en vergunde maar nog niet gerealiseerde windparken in de 1-8 km zone. Dit zijn:

- Windpark Flevoland Sternweg
- Windpark Hattemerbroek, Oldebroek
- Windpark Bijvanck, Zevenaar
- Windpark Koningspleij, Arnhem
- Windpark Duiven, Duiven
- Windpark Maanderbroek, Ede
- Windpark Innofase, Duiven (vergund)
- Windpark Lorentz, Harderwijk (bij Raad van State)

Daarnaast zijn er vier windparken waarvoor ruimte is met een stilstandvoorziening. Totdat andere maatregelen in beeld komen blijft het bij deze parken. Dit zijn:

- Windpark Horst en Telgt, Ermelo en Putten
- Windpark Midden-Betuwe, Neder-Betuwe en Overbetuwe
- Windinitiatief Ede
- Windinitiatief Barneveld

Voor deze windparken is gekozen omdat:

a. zich voor deze parken al een initiatiefnemer heeft gemeld, óf
b. voor deze parken al een ruimtelijke procedure is gestart.

We verwachten dat deze parken nog voor 2030 gerealiseerd kunnen worden.

De uitvoering van andere windparken of -initiatieven binnen de 1-8 km zone wordt uitgesteld totdat er meer ruimte ontstaat met andere mitigerende maatregelen dan een stilstandvoorziening.

Waarom worden er nog windturbines rond de Veluwe gerealiseerd?
We hebben in Gelderland doelstellingen voor energietransitie (net zoals we doelstellingen voor biodiversiteit hebben). In 2030 willen we in Gelderland 6,5 TWh duurzame elektriciteit opwekken. Als we geen windturbines rondom de Veluwe realiseren halen we deze doelstellingen voor energietransitie niet. De zes Gelderse energieregio's hebben in hun regionale energiestrategie (juli 2021) windturbines opgenomen in de zone van 1-8 km rond de Veluwe.

Betekent de stilstandsmaatregel dat niet alle windturbines zoals deze in de RES-zoekgebieden zijn opgenomen op de Veluwe binnen de 1-8 km zone gerealiseerd kunnen worden?
Het is onduidelijk wanneer andere maatregelen dan stilstand, technisch bewezen en wetenschappelijk onderbouwd zijn. Tot die tijd kunnen niet alle windturbines uit de RES-zoekgebieden op de Veluwe binnen de 1-8 km zone gerealiseerd worden.

Worden de RES-doelstellingen niet gehaald voor 2030 door de stilstandsmaatregel?
Met de vier windparken waarvoor nu ruimte is met een stilstandvoorziening worden de RES-doelstellingen voor 2030 niet gehaald. Wanneer andere maatregelen dan stilstand technisch bewezen en wetenschappelijk onderbouwd zijn kunnen de RES-doelstellingen mogelijk nog gehaald worden. Het is niet zeker of dit voor 2030 het geval is.

Zijn de vergunningen van bestaande windturbines correct verleend?
Bij de verlening van een natuurvergunning moeten alle gevolgen voor Natura 2000-gebieden worden beoordeeld. Wanneer voor een windpark een natuurvergunning is verleend en onherroepelijk is, dan kan ervan uitgegaan worden dat deze voor rechtmatig kan worden gehouden.

Mag de provincie bestaande windparken een stilstandvoorziening opleggen? Hoe gaat de provincie dit regelen?
Ja, het is mogelijk om preventieve generieke regels in een verordening op te nemen. De aanpak gaat uit van een stilstandvoorziening voor bestaande - en nieuwe windinitiatieven geregeld als rechtstreeks werkende regel in een verordening. Door aanpassing van de Gelderse omgevingsverordening met de Wnb als grondslag c.q. maatwerkregels onder de Omgevingswet. De verordeningsbevoegdheid is gebaseerd op artikel 6, lid 1 en lid 2, van de Habitatrichtlijn. Gelet op het algemene en preventieve karakter van artikel 6, lid 2, van de Habitatrichtlijn kijken wij in onze aanpak naar bestaande en toekomstige windparken. Ook bestaande parken kunnen potentieel tot aanvaringsrisico's leiden, ook in de toekomst en horen op ecologische gronden te worden betrokken in een cumulatiestudie.

Kan het Rijk of Europa meer ruimte bieden voor windturbines?
Binnen de regelgeving van Natura 2000 is de Veluwe aangewezen als Europees beschermd gebied. Dit is op nationaal niveau vertaald in vergunning- en natuurwetgeving. Door de doorwerking van de zogenaamde Vogel- en Habitatrichtlijn in de Nederlandse wetgeving, is er weinig tot geen ruimte binnen instrumenten om op korte termijn beleid- en doelstellingen te wijzigen.

Wat is het 1% criterium?
De 1%-norm is de algemeen geaccepteerde norm in de jurisprudentie rondom windturbines.
De 1% norm houdt in dat een activiteit, zoals windturbines, niet meer dan 1% **extra** sterfte (mortaliteit) boven op de jaarlijkse natuurlijke mortaliteit mag veroorzaken. Windturbines rondom de Veluwe mogen opgeteld niet meer dan 0,26 wespendief slachtoffer per jaar veroorzaken.

Wat betekent dit voor andere ontwikkelingen op en rondom de Veluwe?
De uitkomsten van het onderzoek laten de effecten van de omgeving op de Veluwe zien. De kwaliteit van de Veluwe wordt minder door o.a. te hoge stikstofdeposities en droogte. Daar heeft, naast de Wespendief, het hele ecosysteem last van. Hierdoor ontstaan er meer beperkingen voor wat op en rond de Veluwe mogelijk is, bijvoorbeeld: windenergie, landbouw, veeteelt, woningbouw. Het ecosysteem moet versterkt en weerbaar worden om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken. Dat is niet alleen belangrijk voor plant en dier maar ook voor de mens als onderdeel van het ecosysteem. De provincie werkt daarom aan herstelplannen voor de Veluwe in het kader van Natura 2000.

5 juli 2022